

Prefață

Ne aflăm în fața unei lucrări care ar merita să devină un etalon, o unitate de măsură. Cristina Diac, unul dintre cei mai promițători cercetători ai istoriei recente, excelentă și pasionată specialistă, dar, în același timp, un istoric pe care îl putem așeza printre fruntașii generației ei, a realizat această minuțioasă analiză, urmărind existența unui partid în acea vreme minuscul, dar care avea să ajungă, timp de o jumătate de veac, să stăpânească și să exploateze țara, în circumstanțele internaționale generate de ultimii ani ai celui de al Doilea Război Mondial.

Multe lucruri se pot constata din lectura acestui volum, și autorea are meritul de a fi abordat complicata sarcină în fața căreia s-a găsit cu detașare, cu sânge rece, analiza ei fiind într-adevăr o analiză în care nu se urmărește cu tenacitate, fără idei preconcepute, cu voința și tenacitatea omului de știință și fără pasiune, decât o complicată reconstituire a unei țesături aparent simple, dar, de fapt, de o complicație deosebită. Cartea este scrisă într-un fel aparte, este altceva față de lucrări tematice apropiate, și tocmai de aceea contribuie la lămurirea cititorului, îi transmite imaginea unui partid-insulă minuscul, care este animat de o viață proprie, deși, în fapt, există doar ca o „sucursală” obedientă a puterii sovietice, de care, de altfel, evenimentele în desfășurare l-au despărțit o foarte lungă perioadă, lăsându-l orfan!

Totodată, această formație politică trăiește într-o Românie aflată în prag de grea cumpănă, angrenată în război, și ea se manifestă ca un corp străin, neînțelegător, de fapt, a dramei națiunii române. Viața acestui mănunchi de comuniști se desfășoară în afara realităților imensei majorități a concetățenilor lor și ea are loc după reguli proprii. Totul ființează dominant de maniera conspirativă, impusă acestor marginali ai societății, ființând în contratimp cu ceilalți, total în contratimp cu țelurile tuturor. Semnificativ, n-au probleme de lipsuri materiale, având fonduri asigurate într-un fel sau altul, chiar și atunci când legăturile cu Uniunea Sovietică sunt întrerupte. Nu lipsesc nici probleme amoroase care creează complicații.

Pe acest fundal, Ștefan Foriș, conducătorul desemnat de Internațională, apare incapabil de a stăpâni mica oștire care-i este subordonată. Jocul cu organele de siguranță se desfășoară în mai multe rânduri în defavoarea celor urmăriți. În general, de altfel, n-are loc nici o angajare în acțiuni de sabotaj, Foriș se manifestă prudent, obsedat de redactarea hârtiilor, a circularelor. El se înfățișează atipic pentru un fruntaș comunist, ceea ce, probabil, i-a accentuat vulnerabilitatea și a oferit posibilitatea înlăturării sale. În lumina acestui volum, ceea ce s-a întâmplat în aprilie 1944 ne apare ca o consecință logică a propriei sale slăbiciuni politice.

În ansamblu, cartea Cristinei Diac constituie un model de cum trebuie abordată istoria perioadei în cauză. Dar la maniera de abordare și tratare trebuie adăugată larga și minuțioasa informare de arhivă. Într-un cuvânt, autoarea merită toate aprecierile.

acad. Dan Berindei
iulie 2014